СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 103. Джерзі Сіті, Н. Дж., пятниця 5-го травня 1939. No. 103. Jersey City, N. J., Friday, May 5, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1010, 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

У ВАШИНГТОНІ ЗАНЕПОКОЄНІ УСТУПЛЕННЯМ ЛІТВІНОВА

ВАШИНГТОН. — В урядових колах уступлення Літвінова викликало велике враження. На запити як це собі пояснює уряд, падають короткі і трохи гострі відповіді: „Не маємо жадних завваг". Та вже сам тон виразно доказує, що уступлення Літвінова подіяло на уряд сильно, і то у відемному зрозумінні. Деякі кола є тої думки, що через те Совети відскочать від так званого „демократичного бльоку". Є поголоски, що на місце Літвінова прийде теперішній совєтський амбасадор Трояновський, бо з боку Совєтів недавно були повідомлення, що Трояновський вертається до Совєтів, а на його місце приходить Уманський.

ЛАНДОН ПІДДЕРЖУЄ ПОЛІТИКУ РУЗВЕЛТА.

КАНЗАС СИТІ. — Бувший кандидат на президента з боку Републиканської Партії і теперішній титулярний голова цеї Партії, Алфред Ландон, заявив, що він піддержує „мирову політику" Рузвелта і є за те, щоб Рузвелт робив черговий крок у цили замирення Европи та щоб скликав міжнародню конференцію з диктаторами. Він зазначив, що це досить ризиковно для нього, як републиканця, переступати через Партію і давати поміч президентові, але цього вимагає справа.

БИЗНЕС ЗВЕРТАЄТЬСЯ ДО КОНГРЕСУ ПО ПОМІЧ.

ВАШИНГТОН. — В часі річного засідання американської торговельної палати, на яке зіхались делєгати із цілих Злучених Держав, бесідники гостро таврували політику уряду, а на кінець рішили влаштувати 24 балі і на них запросити конґресменів та сенаторів і розказати їм свої жалі. Апелюючи безпосередньо до них, торговельна палата думає позискати собі їх щоб вони в конґресі гамували уряд. Торговельна палата накреслила сім домагань до уряду, серед яких є: зменшення податків, припинення конкуренції з приватним бизнесом, свобода приватній ініціятиві і т. п.

ХОЧУТЬ ЗАБОРОНИТИ УНІФОРМИ В ЦІЛІМ СТЕЙТІ.

ОЛБАНІ.—У стейтовій леґіслятурі внесено проєкт, на основі якого забороненоб у цілім нюйорськім стейті ношення ріжних чужинецьких мілітарних і напів мілітарних, або політичних униформів.

ПОЛОЖЕННЯ У ВУГІЛЬНІМ ПРОМИСЛІ ЗАГОСТРЮЄТЬСЯ.

НЮ ЙОРК. — Положення у вугільнім промислі, в якому від пять тижнів перестало працювати 360,-000 вуглекопів, загострилося. Обі делеґації, вуглекопів і власників копалень, не уступають зо своїх домагань. Власники ставлять тверді услівя, щоб обнизити платні, а також запровадити назад 44-годинний тиждень праці. Вуглекопи це з оґірченям відкидають. Правдоподібно, що в короткому часі вийде на страйк нових 110,000 вуглекопів, що цілком спаралізує вуглекопний промисл. Деякі ґалузи американського промислу вже цілком вичерпали свої вуглині запаси.

ПОБРЕНЬКУЮТЬ ШАБЕЛЬКОЮ.

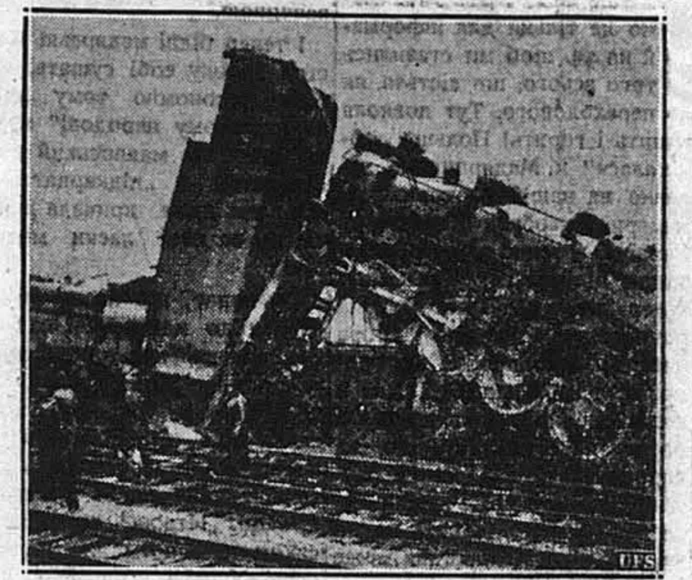
НЮ ЙОРК. — У той час, як усі інші чужинецькі делєгати в своїх промовах на Світовій Виставі виголошували миролюбні промови й підкреслялі заслуги Вистави для миру, польський представник, амбасадор Потоцький, сказав, що Польща готова до війни і вона готова розгромити своїх ворогів так, як розгромила за часів короля Ягелі.

ПОГАНИЙ БИЗНЕС НА ВИСТАВІ.

НЮ ЙОРК. — Корпорація Світової Вистави занепокоєна, що дотепер так мало людей прибуває на виставу. В чотирьох днях не прийшло ще стільки людей, скільки голова корпорації, Ґвейлен, надіявся вже у першому дні. Він думав, що вже першого дня прийде один міліон людей. Тому він скликав всіх начальників поодиноких департаментів на наради. Вони рішили, що причиною повільного відвідування є це, що погана погода, а також те, що люди волють приходити пізніше, маючи те переконання, що не ціла вистава ще готова. Остаточно вони таки прийдуть і осягнуть те число, якого корпорація сподівалась, себто 60 міліонів усіх відвідувачів.

ЛІКАР ПІД БАНДИТСЬКИМ ПРИМУСОМ.

ШІКАҐО. — Бандити, які в часі свого нападу застрілили одного чоловіка і ранили двох поліцаїв, вирвавшись із першої небезпеки удались до одного лікаря, Ґіршфельда, щоб той витягнув тяжко раненому бандитові кулю. Лікар не мав приладів, тому мусів операцію переводити при помочи бритви. Винявши кулю, яка застрягла була в околиці хребта, лікар остеріг їх, що пацієнт небезпечно хорий. Бандити відповіли, що це „не його бизнес", і далі подалися з раниним товаришем.

ЗУДАРЕННЯ ЛЬОКОМОТИВ

Коло міста Монгола, в Пенсилвенії, зударилися зо собою два поїзди. Так виглядали льокомотиви поїздів по зударенні. Згинуло 5 осіб, покалічених було двох.

ПРИПИНИЛИ ДІЯЛЬНІСТЬ ВСІХ УКРАЇНСЬКИХ УСТАНОВ У ХОДАЧКОВІ МАЛІМ.

У Ходачкові Малім, пов. Тернопіль, припинила адміністраційна влада дня 1. квітня ц. р. діяльність усіх місцевих українських товариств, а саме читальні „Просвіти", кружка „Рідної Школи", Союзу Українок і кружка „Сільського Господаря". Домівки цих товариств опечатано. Правдоподібно це має звязок з недавно відбутими громадськими виборами.

СМІЛИВІ ПОДВИГИ ПІЯНИЦІ.

Ерих Рачковський з Обжицька в Познанщині пішов у гості до свого приятеля вуглекопа, добре підпив собі і викликав велику авантуру та збіговище. На вид поліцаїв Рачковський побіг над ріку Велну і переплив її в одіннї. Одначе поліцаї не дали за виграну і переплили човном на другий бік. Тоді Рачковський скочив ще раз до ріки і переплив її, але поліцаї теж вернулися на другий бік. Рачковський пробував іще раз щастя і переплив третій раз ріку та впав на беріг, виснажений докраю, і щойно тоді поліція арештувала його.

ТАЄМНЕ КАСИНО ГРИ У БЕТОНОВИХ ОКОПАХ.

Поліція в Остенді шукала від довшого часу таємного касина гри, підозріваючи, що воно є в однім з бетонових схов недалеко Остенди, що залишилися ще з часів світової війни. По довших розшуках удалося тайним агентам, перебраним за селян, попасти на сторожів касина, яких агенти обезвладнили. В бетоновім сховi агенти арештували 15 ґрачів, між якими були кілька поважних громадян Остенди. Одночасно агенти забрали поважну грошеву суму, що її застали на столі.

ВИСЕЛИЛИ З ПРИКОРДОННОЇ СМУГИ.

Кремянецьке староство на підставі закону про охорону границь наказало студентові Миколі Димничеві до 15. квітня покинути Кремянець і заборонило йому жити в прикордонних повітах. Мотив виселки: Димнич у 1933 р. був засуджений рівенським окружним судом за приналежність до ОУН на півтора року вязниці, одначе кару йому були припинили.

„ВОНА — ЗЕМЛЯ" СТЕФАНИКА В ПЕРЕКЛАДІ НА ІТАЛІЙСЬКУ МОВУ.

Римський двотижневик „Августеа" ч. 9. з 15. березня ц. р. помістив ще одні переклад проф. Сальвіні, „Вона—земля" Стефаника, що по італійськи звучить „Лей — Ля Терра". Цей дуже гарний переклад, знаменний тим, що його солідно опрацьований стиль та добір слів дуже вірно віддають зміст і стиль нашого славного письменника.

ГРАБУНКОВИЙ НАПАД НА ЗАЛІЗНИЧУ КАСУ.

До залізничої каси в Сопотах вломалися нивикриті досі справники і заграбили 23,000 зл., призначені на виплату платень залізничим службовикам.

ФРАНЦІЯ ТА ІМПЕРІЯ.

Французька радіовисильня Радіо-Сіте надала авдицію „Франція на карті світу", яка є вислідом поважних дослідів над етнічними впливами на французьку пісню. У програмі виконала вона знані та популярні пісеньки, присвячені далеким країнам. Потім народні пісні відповідних країн, яких мельодії увійшли до цих пісень у формі рефренів. Ця авдиція дозволила перевести цікаве порівняння між музичною дійсністю деяких французьких кольоній та „прикрасами" уведеними у них популярною французькою пісенькою.

МАСОВЕ ЗАТРОЄННЯ ГАЗОМ.

У трьох домах У Москві кількадцять осіб затруїлися світляним газом наслідком поганого ділання газових проводів. ҐПУ перевело масові арештування між службовиками газівні під замітом диверсійно-саботажної діяльности.

ВБИВСТВО НА ТЛІ ЗАЗДРОСТИ.

Торговець горшками Мацошека з Ґляйвіц заманив свою приятельку до свого помешкання і там підчас сварки на тлі заздрости убив її. По вбивстві Мацошек утік з Німеччини до Польщі, де скривався у свого брата в Катовицях. На прохання німецької поліції поліція в Катовицях арештувала вбивника і передала його німецькій владі.

ПІВ МІЛІОНА НІМЦІВ У КАНАДІ.

Тепер кожна держава, що має в себе поважне число німців, уважно їх обчислює та слідкує за їх діяльністю, бо Німеччина всіх німців на світі взяла під свій покров. Показується, що Канада має тепер понад пів міліона німецького населення. 1931. р. було 473,-544 німців, а від тоді до кінця 1938 року приїхало ще 10,886 німців, — отже разом є 484,-430 німців. Та коли додати ще й природний приріст за 9 літ, то разом буде понад пів міліона німецького населення в Канаді. Одначе вони майже всі вже уроджені в Канаді і скорше можна їх вважати тільки за людей німецького походження.

НОВІ КАНАДІЙСЬКІ ДОЛЯРИ.

З приводу гостини короля Юрія VI та королеви Єлисавети Канада буде мати нові долярові монети. Новий срібний доляр буде мати з переднього боку образ короля Юрія VI, а з другого боку вид будинку канадійського парляменту в Отаві. Нові гроші підуть у курс так скоро, як прийде королівська пара. Сподіваються, що король і королева висядуть на канадійську землю у пристані Квебек 15 травня.

ПОРУБАВ ГОЛОВУ І ЗАБРАВ 900 ДОЛЯРІВ.

В ночі 19. квітня привезено до шпиталю Св. Йосифа у Вінніпеґу з порубаною головою 60-літнього Тонія Сердовича. Сердович сказав поліції, що хтось напав на нього, як він вийшов з хати по дрова, покалічив йому сокирою голову та забрав від нього 900 долярів, які Сердович носив при собі. Поранений Сердович впав і так стогнав з болю, що почули сусіди. Сусіди застали Сердовича в калюжі крови. Негайно покликано поліцію й забрано пораненого до шпиталю. Голова його була глибоко затята сокирою в трьох місцях. Рани позшивано. Д-р Дж. Б. МекТевиш, лікар Сердовича, каже, що Сердович справді не довіряв банкам і носив складені гроші при собі. Хто допустився цього звірського нападу, невідомо.

ЧІЛІЙСЬКІ ВИННИЦІ В РУЇНАХ.

Чілійське міністерство хліборобства стверджує на основі обчислень шкід, спричинених землетрусом у винницях (у місцевостях Талька й Біо), що тих шкід є більше, як мільярд чілійських пезів. Пересічна річна продукція вина на згаданому просторі винниць (67,000 гектарів) давала 229,-770 літрів річно.

ГАДИНА ГЛУХА.

Американський дослідник гадюк Клифорд Попе запевняє, що всі гади глухі. Він каже, що факірські гади-кобри не порушуються під такт музики, але під такт рухів самого факіра. Та, дуже можливо, що гади не чують у такий самий спосіб, як люди, але цілим тулубом відчувають хвилювання повітря, що ми відчуваємо як звуки.

ПОЗБАВЛЯЮТЬ УКРАЇНЦІВ ПРАВА ГРОМАДЯНСТВА

ЛЬВІВ. — „Діло" з 21. квітня б. р., що світить великими білими плямами як наслідками конфіскат польського цензора, подає першу листу українських імен, себто тих молодих українців, що переходили на територію Карпатської України. Усім їм відібрано польське громадянство. Часопис подає, що „Монітор Польскі" поміщує в кожнім числі щораз нові списки українських молодих людей, яким польські староства повідбирали право громадянства.

ПРО УРЯД КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

ЛЬВІВ. — „Діло" подає, що одержало вістку з Юґославії, що президент о. д-р Волошин має прибути до Братіслави і там відбути нараду з іншими членами уряду Карпатської України, щоб „приступити до переговорів з Мадярщиною у справі автономії для Карпатської України".

ПРЕОСВ. НЯРАДІЙ У ЮҐОСЛАВІЇ.

ЗАҐРЕБ (Хорватія). — „Ґрватска Стража" повідомляє, що вернувся з Риму до Заґребу Преосв. д-р Діонізій Нярадій, крижевацький владика, що був останніми часами Апостольськьким Візитатором в Карпатській Україні. Як відомо, еп. Нярадій їздив до Риму, щоб там зложити звіт зо своєї місії.

МОЛОТОВ НА МІСЦІ ЛІТВІНОВА.

МОСКВА. — Несподівано, як урядово подають, через слабе здоровля уступив комісар справ заграничних, Максим Літвінов, а на його місце прийшов Вячеслав М. Молотов, президент Ради Народних Комісарів. Одні кажуть, що Літвінов дійсно слабий, а другі підкреслюють, що він був на параді 1. травня і виглядав зовсім здоровим і вважають, що є інша причина його уступлення. Йде про те, що Літвінов звязував Совети з Англією і Францією і домагав створити „протигітлерівський фронт", а армія не була так дуже проти Німеччини, а більше за те, щоб скріпляти Совети на Далекім Сході — проти Японії. Кажуть далі, що Літвінов втягав Совєти до оборони Польщі проти Німеччини, а армія не хоче боронити Польщі, бо не може їй забути походу Пілсудського, а також поразки під Варшавою і т. п.

Літвінов походить з бідної жидівської родини в Вілостоці, що тепер є під Польщею. Називався він передше Валах чи Фінкельштайн. За царату брав участь у революційній акції й у нападі в Тифлісі, коли то революціонери здобули грубу суму грошей. Був близьким до Троцького, Леніна і Сталіна і належить до „старої ґвардії".

СТАЛІН-ҐІТЛЕР.

ВАРШАВА. — В польській пресі беруть під увагу, що уступлення Літвінова може означати зближення між Німеччиною і Совєтами. Пишуть виразно, що Сталін і Ґітлер можуть погодитись!

МАДЯРИ ПРОТИ ЖИДІВ.

БУДАПЕШТ. — Упродовж пятьох років повинно виемігрувати з Мадярщини коло 300,000 жидів внаслідок протижидівських законів, які ухвалив мадярський парлямент. Участь жидів у господарстві й купецтві обмежено до 12%, у професіях до 6%. Жиди виключені від занять у журналістиці, театрі й кіні. Закони не відносяться до тих жидів, що їх предки були мадярами від 1848 р. і які були християнами в 1919 р. чи передше.

ДОЛЯ СЛОВАЧЧИНИ НЕРІШЕНА.

БУДАПЕШТ. — Кажуть, що між Берліном і Будапештом їдуть торги за Словаччину, яку евентуально забере Мадярщина, якщо згодиться на митну злуку з Німеччиною.

НІМЕЦЬ, УБИТИЙ МАДЯРАМИ.

БРАТИСЛАВА. — Які чуда діються в Европі, видно і по такій ніби незначній події як те, що Франц Кармазин, провідник німців у Словаччині, зачислив до Пантеону німецьких мучеників Йогана Каспера, націста, якого вбив мадярський жовнір.

НЕПЕВНА ІТАЛІЯ.

РИМ. — Німецько-італійська приязнь не є така цілком певна, коли, як тут голосно говорять, треба окремої розмови між Рібентропом і Чіяном, щоб притягнути Італію до війни по стороні Німеччини, якщо треба би було Німеччині битися з Польщею за Данціґ.

НІКОЛИ!

ПАРИЖ. — Проливати кров за Данціґ? Ніколи. Так пише часопис „Л'Апостроф Евр".

„СХІДНІ ПРУСИ ДО ПОЛЬЩІ".

ВАРШАВА. — Так кричала юрба підчас демонстрації, влаштованої в память Конституції з 3. травня. Були такі оклики: „Гура за польський Ґданськ!" і „Геть з Ґітлером!" Тепер усі ждуть на те, що скаже про ці справи польський міністер заграничних справ Бек, бо це заважить.

SVOBODA ("LIBERTY")
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади нале ить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ІЗОЛЯЦІЯ, ЧИ ІНТЕРВЕНЦІЯ?

В американській пресі й громадянстві ведеться тепер гаряча боротьба між двома противними течіями за питання дальшої заграничної політики Злучених Держав, з котрих одну можна назвати ізоляційною, а другу інтервенційною. Кожна з цих течій має кілька відмін, але провідні думки кожної з них можна теж збірати в певні спільні погляди.

Ізоляціоністи назагал виходять із заложення, що Злучені Держави це найбільш самовистарчальна країна в світі. Що більше, Злучені Держави навіть не потребують робити спеціяльних зусиль, щоб дістати для себе все, що їм потрібне для життя. Через те проблєм Европи не можна вважати проблємами Злучених Держав, хіба що Злучені Держави самі вмішаються в европейські справи й зроблять їх своїми.

В Европі є забагато людей на малій поверхні. До того там є величезна ріжнородність звичаїв, обичаїв, мов, релігій, народів, що сягають далеко в давнину й роблять майже неможливим полагоджування питань Европи спільними силами. Кожна держава в Европі ходить одинцем, пробуючи поладжувати свої потреби на свій лад, звичайно дорогою експанзії. З цих загальних тенденцій мусить в Европі прийти до війни.

Серед таких обставин Америка зовсім не потребує журитись Европою. Вона повинна журитися сама собою, не оглядаючися на Европу. Америка може дати й прожиток і мир усьому населенню Америки: Америка не потребує експанзії на інші частини світу. Вона сама собою може розвязати всі проблєми й вдоволити всі конечні потреби.

Інтервенціоналісти бачать у світі змагання двох ідеольоґій: тоталітарної й демократичної. Америка була досі основою демократичної ідеольоґії проти наступу тоталітаризму. Зогляду на аґресивність тоталітаризму мир для Америки неможливий. „Замирення", котре Чеймберлин зробив основною ідеєю своєї політики, неможливе. Ведення дальше політики миру мусить виставити Америку на дальші напади з боку тоталітарних держав. Америка мусить ділати, або її система мусить упасти перед наступом тоталітаризму. Америка мусить дати поміч Анґлії й Франції, котрі тепер боруться проти Німеччини, Японії й Італії. Америка лише тому така певна перед нападом цих трьох держав, бо на океані пливає анґлійська фльота. Тому Америка повинна не дати цю фльоту знищити.

Президент Рузвелт схиляється ясно на сторону інтервенціоналістів. Та в Америці є поважні ґрупи, що домагаються ізоляції. Є теж багато ще чинників, що між цими становищами вагаються, бо не бачать виразно, яку користь принесе Америці одна або друга політика.

ЩО Є З КАРПАТСЬКОЮ УКРАЇНОЮ?

(Від кореспондента з Галичини).

Повище питання є в серці й у голові кожного українця, що живе під Польщею. А чи тільки в нього? Ми певні, що це питання стоїть тепер перед кожним свідомим українцем у цілому світі, де він не жив би. Але є одна велика ріжниця між нами, що тут живемо, і Вами, що живете на американській землі. Ви там можете діставати ріжні вісті і їх поміщувати друком. Можете обмінюватись думками на вічах чи в пресі. А нам те все не дозволене. А як Ви одержуєте українську пресу з краю, то певно вже самі завважите, що в ній білі плями. Це головно ті місця, де були вісті про Карпатську Україну: польська цензура вимазує все, що відноситься до того, що подає про український уряд Карпатської України чи про те, що нарід Закарпаття ставить опір мадярам. Можна сказати, що взагалі не вільно писати про Карпатську Україну, а хіба те, що подає польська преса, мадярське радіо чи мадярська пресова аґенція.

Ще чути було гарматні стріли.

Можу ствердити з власного досвіду, а пишу це 20 квітня, що на Гуцульщині чути було гарматні стріли до останніх днів. Виходилоб, що на полудневій стороні Карпат бої йдуть таки ще далі. Очевидно, що не треба дивуватись, коли в таких обставинах ходять ріжні поголоски. Наприклад розповідають про таку подію, що українці, взявши перед себе мадярські прапори, вдерлись несподівано до Хусту, справили там мадярам порядну „лазню", а потім подались назад у гори. Як воно по правді було, і чи взагалі було, годі ствердити. Але одно не улягає ніякому сумнівові, а це те, що мадярам не приходиться легко загарбувати Закарпаття. Є певне, що наш нарід боронить своєї землі й волі. І це свята правда, що Січовики по геройськи боряться з мадярською навалою.

Що є з урядом Карпатської України?

Не знаємо ми тут нічого, що діється з урядом д-ра Волошина, бо очевидно про це тяжко дізнатись. А й писати про це не можна. Можу одначе ствердити, що я сам бачив лист, який одержав один з тих, що часами дописують до „Свободи", від о. Волошина з Церквеници в Хорватії. Лист має дату 10. квітня. В тім листі о. Волошин підкреслює, що справа Карпатської України ще не є остаточно вирішена. Очевидно, що й про це малощо більше знаємо, а тільки хіба те, що одержали відомості, що члени уряду Карпатської України мають відбути наради в Братиславі, в Словаччині. Не хочемо тим казати, що зайдуть якісь зміни, з яких нам буде лекше. Ні. Подаємо це тільки для інформації й на те, щоб ми ставились до того всього, що діється, як до переходового. Тут довкола кипить і горить! Польща „обнімалася" з Мадярщиною недавно на нашій Верховині, як мадяри загарбали Карпатську Україну, а тепер сама не знає, з ким цілувалася! Таке воно тепер діється. Тому й уряд Карпатської України добре робить, якщо пробує ще продовжати свою акцію. Тяжке й незавидне його положення з огляду на Німеччину, що не спротивилась мадярській окупації Карпатської України. А-ле воно тепер виходить на таке, що ціла Мадярщина може опинитись під німецьким „протекторатом"!

Пряшівщина.

Мадяри, захопивши Карпатську Україну, зголосили зараз свої претенсії до решти українського Закарпаття, то є до Пряшівщини. Для усталення границь повстала окрема словацько-мадярська комісія, яка вже і покінчила свої чинности в той спосіб, що 48 громад з 60,000 людности прилучила до Карпатської України, себто тепер до Мадярщини. Є це пояс, що йде від границь Польщі (верхів Карпат) у низ і є при тій границі 125 кільометрів довгий.

Не є це очевидно прилученням усіх українських земель, що досі належали до Словаччини, бо ще є коло 140,000 українців під словаками. Тепер повстає питання: кому буде ліпше, зглядно хто буде більше загрожений у своїм національнім існуванні: українці, що їх приділено до Мдаярщини, чи ті, що лишились і дальше при словаках.

Справа вияснится доперва тоді, коли побачимо, як буде властиво виглядати та автономія, яку прирік карпатським українцям мадярський реґент Горті, той самий, що то минулого року їздив до Варшави робити „торг за Карпатську Україну".

Автономія, „рутхенизм", тутешняцтво.

Пан Мікльош Горті, обсадивши більшу частину Карпатської України, видав до її людности, що її зве „подкарпатським народом", відозву, в якій покликується на це, що він є братнім народом для мадярів, що предки обох народів жили цілі століття в „гармонійній любві" і обіцює тому народові автономію, якої він не міг добитися за останніх 20 літ. Зате п. Мікльош не поясняє, з якої причини не дістав той нарід автономії через ті „цілі століття" попередні, перед злукою з Чехословаччиною.

І тепер бідні мадярські міністри голову собі сушать, яку би то автономію тому „підкарпатському народові" надати, щоб і мадярський вовк був ситий і „підкарпатська" коза не дуже кричала перед світом на нові ласки мадярські.

Очевидно, що перші зголосилися до мадярської служби оба головні кацапи: Фенцик та Бродій. Кожний з них хотів зістати урядовим комісарем для „Карпатської України". Але, як голосить „тутешняцький" орґан епископа Стойки, „Неділя", то міністерським комісарем для Карпатської України призначив мадярський уряд д-ра Юлія Марину, професора теольоґії (!).

А сарака Фенцик уже собі прибічну ґвардію зорґанізував, убрав у чорні сорочки (щоб не часто приходилося їх прати) та назвав їх по російськи „чернорубашечниками". Та мадяри ґвардію розвязали, а це вже злий знак для Фенцика, котрий з нею і по чисто мадярських містах товкся.

Та в чім іншім головна жура для кацапських подвижників у Мадярщині, як і для їх товаришів у Словаччині в роді епископа Гойдича, його брата, д-ра Жидовського й інших. Зокрема орґан тих останніх „Пряшевская Русь" напудився незвичайно одної прояви, що її назвав „Рутхенизмом". Це й справді, досі щось цілком нечуване. І пише цей часпис, що як лише „пало украинское првительство і уничтожен дух украинского сепаратизма — то одновременно в нікоторих мадярских ґазетах пошла бішенная агитація за тутешняцтво, за рутхенизм. Будапештянскому карпаторусскому спикерові (на радіо. — Ред.), очевидно запрещено говорить с проізношеніем русскаго литературого язика. І все ето случилось послі паденія Украіни!

„Для нас (Пр. Руси) ясно: темния сили, которія у нас стріли Вел. Украіну, успіли уже перебраться в Венгрію, скриться под плащ рухтенизма і под его маркой начинають снова подготовлять смуту на Русской Землы Бескидов.

„Неужели мадяре будут, настолько непринципіальними? Неужели преслідуемому іми украінизму дадут скриться под названіем рутхенизма?"

Так кінчить „Пряшевская Русь" свої виводи, попираючи всіми силами кацапство на Пряшівщині. Очевидно і словаки вліють „русское направленіе", ніж „рутхенизм", який опирається головно на „тутешняцькій" підставі.

Але він пропаґує всеж таки народню, хоч „тутешняцьку" мову, а цього власне вірні слуги московської реакції найбільше бояться.

А в тому Закарпатті, що тепер під мадярами, має „тутешняцтво" сильну опору в орґані епископа Стойки, „Неділі". Ось що пише вона:

„Собитя в близкой минулости поставили русинов перед нові переспективи. Роля експериментального заяця скончилася. На місто украінского і великоруского напряма, котрі на початку скрито, позднійше явно — служили политичним цілям для духа русского народа чужим, треба вибудовати той огромний табор, котрий потом каждий правдивий русин буде називати своїм. Через многі столітя задержав **руський** народ свой язик, свою культуру, звичаї, религійноє пересвідченя і под крилами св. Мадярской Корони мог провадити свой спокойний живот. Мог задержати свої связи с братскими славянскими народами, но политично прикладався до тисячолітной мадярской политики. Єсли **руський** народ хоче остатися на шаховниці народов дальше одною фигурою, якою можно і серіозний крок зробити, то мае вступити на ту дорогу, котра одиноко можливою е для **руського** народа, а се мае висказатися за спокойним сожитьем с мадярским народом".

Ось це і мова „тутешняцька" і „тутешняцькі" засадничі погляди. Ми лише слова руський підкреслили, щоб звернути увагу на спосіб писання того слова, а зрештою полишили мову ориґіналу, змінивши лише правопис.

Як бачимо, то „Неділя" є неменше мадярською як „Карпаторускоє Слово" Фенцика. Обидва часописи аж капають від слів признання для Гортія, гонведів і для мадярів взагалі. А рівночасно і вони і „Пряшевская Русь" зо страшною ненавистю відносяться до України, а зокрема до президента Карпатської України, о. д-ра Волошина, і ганьблять його останніми словами. Можна це ще лекше зрозуміти у такого авантурника як Фенцик, але „Неділю" редаґує канонік о. Ільницький, а „Пряшевскую Русь" другий канонік, о. Ройкович, і вони мають лице змішувати з болотом достойника церкви, монсіньора Волошина! Таке у них християнство і такий католицизм...

Але вернімся ще раз до „рутхенизму". Ми власне навели один уступ з такого „рутхенського" часопису, „Неділі", і бачимо, що її мова дуже недалека від літературної української мови. Якщоб таку мову заведено тепер у школах Карпатської України і то під назвою, що вона "руська", то ще пів лиха та біди. Вона мусить сама в своїм дальшім розвою наблизитися до літературної української мови.

Найважніша річ, що прихильники „рутхенізму", не признають єдности „съ великоруским народом", але признають свій народ іншим, „руським". А так було і в Галичині ще перед 40 роками.

О. К.

МОТОР, ЩО ПОРУШУЄТЬСЯ ПОВІТРЯМ.

Є на світі і такі моторимашинки, що замісць ґазоліни вживають повітря, що перемінене в плин. А перемінюють повітря у плин при помочі великого надавлення та охолодження. Колиж повітря перемінити в такий плин, як от вода, або ґазоліна, то той плин випаровує і переміняється знов у ґаз. І власне отим повітряним ґазом можна порушувати і мотори. Одначе такі мотори нерозповсюднені тільки тому, що нема ще дешевого способу виробу плинного повітря.

Микола Костомарів.

КУДЕЯР

ІСТОРИЧНА ХРОНІКА
В ТРЬОХ ЧАСТИНАХ.
Частина друга.

(70)

— А я маю пістолети, — сказав Самсон.

— На опришків, коли нападуть, то в двійню відбивайтеся — додав Ямболдуй.

— Я не боюсь опришків; — сказав Кудеяр — московська держава така, що в ній опришки це найліпші люди.

Бігці сіли на коней і відїхали. Самсон не міг пояснити Кудеярові, хто руководив його визволенням, не назвав навіть Алина, а тільки сказав, що йому допоміг один татарин. І Кудеяр прирік Самсонові бути повік вдячним за цю прислугу. Коли приятелі говорили ближче про свої наміри, побачили, що їх дороги розходяться. Костомаров хотів доконче дістатися на Литву, де його серце тягло, де надіявся дістати від короля посілість та тим способом раз на завсіди позбутися нелюбої жінки і ненависної царської служби. Він намовляв також Кудеяра, щоби так само зробив і звернувся до литовського короля.

— Тобі така дорога добра, сказав Кудеяр — а мені іншої треба. Коли би моя Настя жила, то я би те саме зробив, але лютий ворог погубив мою добру, бідну жінку! Тепер на що здасться мені королівська ласка? На що мені посілості? На що багатства? Одна у мене думка на душі: пімститися на злочинцях. Не удалось мені задушити його власними руками того дня, коли то він убив мою Настю... Але тепер, — хібаб я не жив, а його ірода тим або іншим способом дібю. І так ти, приятелю, кличеш мене на Литву, а я тобі сказв би що інше: не іти на Литву, а лишитись тут, щоби вибавити свою вітчину від мучителя. Тиж родом московський чоловік! Тобі би унятись за вітчиною! Тепер багато таких, що то їх мучитель скривдив, тож треба їх всіх зібрати і йти проти мучителя!

— Е, товаришу, — сказав Костомаров — чорт з ними, з тими усіми московськими людьми. Придивився я в Литві, як вільні люди живуть: цілком не по нашому. Там шляхтич те саме що у нас боярський син, а чи наш такий самий? Ні, він знає свою честь і говорить: шляхтич на загороді рівня воєводі. А сенатор, те саме що у нас боярин, а чи такий як наш? Най но би там король задумав так шаліти, як у нас цар шаліє! Еге! пізнав би він. А у нас і боярин і князь те саме, що підлий чоловік перд царем; якого добра надіятись від такої людини, а у нас всякий чоловік московський, яким би він не був по своїх предках, — раб підлий і більше нічого! Ні крихітки! Ні, товаришу, роби, як знаєш, але я вирікаюся на завсіди цеї проклятої московської землі і її людей: дітям своїм, коли у мене будуть, і внукам і правнукам перекажу не вертатися в Московщину.

Однак Костомаров дуже став в пригоді Кудеярові, бо на будуче здались йому його оповідання про стан московської держави. Костомаров сказав, що цар-мучитель має тіточного брата Володимира Андрієвича, котрого не любить, а котрого многі люблять і хотіли би посадити на престол. Крім того додав, що многі тайком уважають Івана незаконно родженим, бо отець його, великий князь, розвівся зо своєю законною жінкою Соломонією, постриг її насильно в черниці, а сам оженився, мимо того, що жінка жила, з другою, і від тої то родився мучитель.

— Балакають, — говорив Костомаров — що коли Соломонію-государиню заперли в монастир, то вона була в тяжі і породила сина, а нова государиня зо своєю дружиною, не допустивши цеї вісти до великого князя Василя, веліла тайком убити дитину. Великий же князь довідався, що його перша жінка породила сина, але йому сказали, що син зараз по уродженні помер, а тимчасом цей син жиє. Але те все лише так балакають, а чи правда, то один Бог знає!

— Ото, коби знайти того сина! — сказав Кудеяр — але, коли його нема і годі знайти, то треба покористуватися Володимиром Андрієвичем.

Ані Кудеяр не намовляв Костомарова лишитися в московській державі і станути за Володимиром Андрієвичем проти мучителя, ані Костомаров не намовляв Кудеяра покидати московську землю та втікати на Литву. Приятелі розсталися. Костомаров завернув найближчою дорогою на Литву, а Кудеяр на полудне в напрямі до Білева.

ЧАСТИНА ТРЕТЯ.

I.

Розбій.

Кудеяр їхав, удаючи з себе нововихрещеного татарина; пристанувши в заїзднім домі, почув, як подорожні люди розповідали собі, що цар знов покаравши смертю знатних людей, поїхав з опричниками руйнувати оселі убитих, а бідному народові приходиться ще тяжче жити, як передтим. Переправляючися через Угру, Кудеяр розмовляв з купцем, що їхав з Москви, а цей розповідав йому, що в Москві відправляли по церквах молебень за вирятування царя з рук убийника.

— А хто це той злочинець? — поспитав Кудеяр.

— Називається Кудеяр, — сказав купець — був у полоні в татар, там приняв бісурманську віру і вирікся Христа Бога, а хан кримський випустив його на Русь і намовив убити православного царя, та лише Господь не допустив.

— А мені говорили інакше, — вмішався в розмову інший подорожний — кажуть, що він приняв бісурманську віру і вернувся на Русь, але того нікому не говорив, що побісурманився, а коли про це дізналася жінка і зачала йому докоряти, то він її повісив. Цар-государ, скоро про це довідався, велів привести його перед себе, а він як не кинеться на царя, та тут і сталося нечуване чудо: несподівано появився ангел і поразив його мечем огненним, — а він, як стояв, так і провалився під землю.

— Так — сказав купець — і ми про це чули; кажуть люди, немов то запався під землю, але щодо жінки, то я цього не чув.

Кудеяр умисно поїхав пустими дорогами. За добу по переправі через Угру прийшлось їхати йому лісом; кінь його утомився, він зняв вюк і сідло, розложив ватру і зачав варити кашу з вудженим мясом у невеличкім казані, який йому дав Ямболдуй-мурза на дорогу з іншими приборами.

Нараз почувся кінський тупіт і понеслися голоси:

— Що тут за люди?

— А ви що за люди? — спитав Кудеяр, зірвавшися на ноги.

— А ми такі люди, — сказав незнайомий, сидячи на коні — що нас багато, а ти сам. Значить, розвязуй мошонку і коня свого нам віддай, бо у нас нема досить коней.

Кудеяр, не кажучи ні слова, хопив обома руками за дубчака, зігнув його і переломив на двоє, а потім, узявши в обі руки зломану частину дерева, замахнувся на незнайомого.

— Чорт! Несамовитий! — закричав незнайомий, ухилившися від удару та вдаривши коня, зачав утікати...

(Дальше буде).

З ДНЯ

КОЛИ ГРИБ, ТО ЛІЗЬ У КІШ.

Комуністи, москалі, поляки та наші „радикали" таврують нас „німецькими" чи „фашистівськими аґентами". Добуваючи з наших статтей поодинокі слова чи речення, в яких ми часами критикуємо поступовання так званих „демократичних держав" і тими реченнями стараються „доказати" нашу ворожість до них: А хто відноситься до демократичних держав „ворожо", то, в їх розумінні, він піддержує фашистівські держави. Значить — він сам „фашист". Так заключує ця галайстра, думаючи в той спосіб представити нас перед відповідними американськими чинниками як „неамериканців".

ЩО МИ ПИСАЛИ?

„Добре булоб, якби ми ще раз провірили те, що означає теперішнє мілітарне маневрування в Европі. Німеччина й Італія пхаються на схід, стараючись розтягнути в тім напрямку свої границі. Німеччина хотіла економічної, коли вже не мілітарної домінації над Україною і Румунією. Італія хотіла стати домінуючою потугою на Середземнім морі, захопляючи Туніс і стаючи на сторожі в проливі між Італією й Африкою.

„Велика Британія цього не полюблює, бо вона хотілаб далі панувати й експльоатувати Індію та свої інші кольонії, а це стоялоб їй на шляху. Франція не полюблює цього з подібних причин, що відносяться до Африки. Велика частина Індії воліла би бути вільною і неексплоатованою. Я навіть сумніваюся, чи африканські народи, якби мали голос, хотілиб якогонебудь панування та експльоатації з боку котроїнебудь европейської держави.

ЗМАГАННЯ ДЕМОКРАТИЧНИХ КРАЇВ.

„Тому, що Англія і Франція бояться цеї експанзії держав, що належать до осі, вони кажуть, що будуть боротися, щоб її спинити й зберегти цю свою „власність" чорних і брунатних рас. Диктаторський диспотизм Росії не хоче втратити сили над Україною. Диктатура Румунії не хоче підчинитись диктатурі Гітлера.

„Які наші життєві інтереси тут (в Америці)? Коли війна прийде, то вона прийде тому, що Англія і Франція почуватимуться настільки сильними, щоб заатакувати Німеччину й Італію в цім спиненню їх експанзії. Ані сама Франція, ані англійські острови не є загрожені, тільки їх „посілості". Зрозуміло також, що ми (американці), не є загрожені. Коли дійде до війни, то вони (Англія і Франція) стануть „аґресорами".

ГІСТЕРІЯ І ЧУЖА ПРОПАҐАНДА.

„Цілий час я дивуюся зростові переконання тутешніх редакторів, які схиляються до думки, що американцям треба стануть по котрімсь боці в надходячім конфлікті, хоч цей конфлікт так мало повинен нас обходити. Деякі з них є щиро переконані в цьому, але їх переконання, хоч серіозні і патріотичні, опираються на браку мілітарного знання і на неповній аналізі обставин. Деякі з них є непрактично ідеалістичні. Деякі з них виплинають з расової ненависти до брутального й неймовірно жорстокого расового переслідування в Німеччині. Деякі з них є звичайна собі пропаґанда, що випливає з тої расової ненависти. Та всі вони є смертельно шкідливі для Злучених Держав.

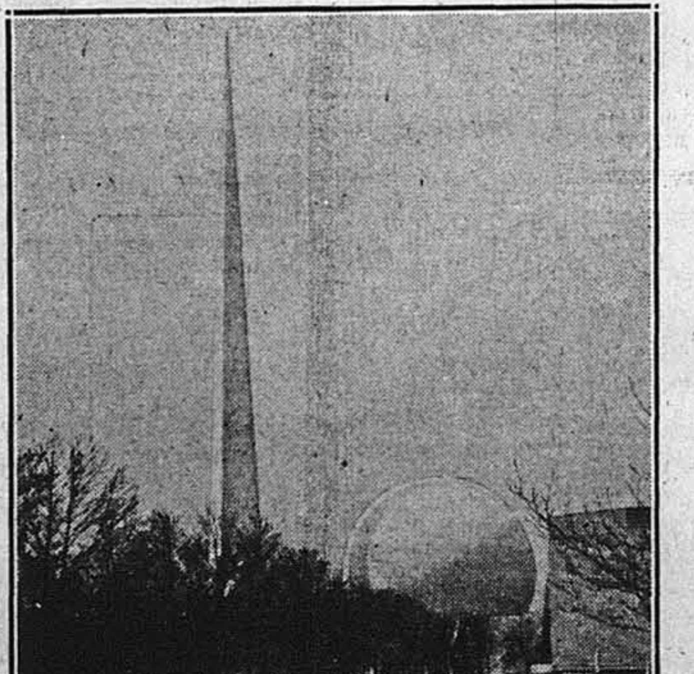
РОЗЧАРУВАННЯ В 1917 І 1919 Р.

„Ми не можемо проминути цього гіркого розчарування людей, які пішли в 1917 і 1918 р. на те, щоб зробити світ забезпеченим для демократії.. Ми зможемо виявити аж таку силу, щоб іще раз вислати експедицію на кров і багно, нужду і гидоту ново-збудованих і рентованих окопів в Европі. Колиж ми це зробимо, а „хлопці вернуться додому", то я не хотів би належати до ні одної з тих груп, які нині пхають край до цього; груп, до котрих належать люди з расовою ненавистю, або політики, що симпатизують з расовими групами, або воєнні сирени всяких інших переконань. Бо готово не стати тільки лямпових стовпів, щоб на них їх ви вішали".

ОЦЕ ВСИПАВ.

Переповіли ми це на те, щоб та галайстра, що закидає нам „фашизм", тішилася, що дістала в руки нові „докази". Бо це справді „доказ". Ми доказуємо, що так звані „демократичні краї", коли пруть до війни з Німеччиною й Італією, мають на увазі виключно свій імперіялізм. Це вони „аґресори". Ми твердимо, що фашистівські держави не загрожують Франції й Англії, тільки загрожують їх „посілостям", а також загрожують іншим диктаторам, таким як Росія, чи Румунія, які панують над поневоленими народами, в першій мірі над Україною. Ми далі кажемо, що в Америці пруть до війни такі люди, які не добре визнаються на Европі, або такі, які беруть під увагу головно свої расові порахунки з Німеччиною. І вкінці ми погрожуємо, що колиб Америка пішла до війни, то ті вояки, що вернуться з Европи, будуть так озлоблені на тих людей, що їх до війни пхнули, що готові вішати їх на кожній ліхтарні. Але готово забракнути ліхтарень..

Та хай наш читач не лякається. **Це не наші слова.** Це слова американського ґенерала, суспільного діяча, першого голови "NRA" та чолового журналіста, Гю Джонсона, які він помістив у „Ворлд Телеґрам" з 27. квітня ц. р. Почавши від розділу „Що ми писали?" до слів: „Бо готово не стати стільки ліхтарних стовпів, щоб на них їх вішати", це дослівний переклад слів того визначного американця, якому чейже і галайстра не відважиться закинути „фашизм". Але нам галайстра закидає „фашизм" за кожне слово, що ставиться критично до подій в Европі й добачує зло не тільки в одним місці, але **всюди,** де воно проявляється.

ВІДКРИТТЯ ВИСТАВИ.
Вид головної вулиці на виставі в останню неділю, як відкрито брами вистави.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Річні збори Союзового Комітету.

Як відомо нюйорським і довколичним союзовцям, у місті Ню Йорку заснувався минулого року Комітет відділів У. Н. Союзу. Ціль згаданого комітету: тісніший звязок між поодинокими союзовцями, а зглядно відділами У. Н. С.; організування молоді і дальша спільна праця в напрямку розбудови У. Н. С. та ширення його ідей між українськими громадянами.

Дня 21. квітня ц. р. відбулись річні збори цього комітету та звіти його цілорічної діяльности. Збори відбулись у „Карпатіян Гол", при 217 Е. 6. вул. Як делеґати були присутні урядники отсих відділів: Л. Фединяк з 66 відділу, М. Ликтей з 69, К. Юстин з 117, П. Стахів з 130, Е. Ляхович і М. Близнак з 204, І. Гузар, П. Кучма і І. Галичин з 361, п. Захарчук з 423 і два представники зо спортової дружини У. Н. Союзу — Е. Гузар і С. Чарнецький. На збори прибули також члени У. Н. С. і гості: гол. предс. У. Н. Союзу М. Мурашко, гол. рек. секретар Д. Галичин і правний дорадник У. Н. С., адв. М. Пізнак.

Збори відкрив голова комітету, Е. Ляхович. До переправадження зборів вибрано одноголосно І. Гузара, гол. радного У. Н. Союзу; секретарював М. Ликтей, секр. 69 від.

Уступаючий голова комітету, Е. Ляхович, покликаний до звіту, представив працю комітету за минулий рік. Він зазначив, що теперішні обставини українського громадянства вимагають цього, щоб воно об'єднувалось біля певних ідей і завдань. Тому й члени У. Н. Союзу, маючи перед собою одні ідеї та завдання, повинні приходити час до часу до особистого контакту та шукати спільних шляхів праці. В тій цілі завязано цей комітет. За минулий рік комітет постарався про те, що створено в Ню Йорку спортову дружину У. Н. Союзу, яка то дружина виявила активну діяльність. Комітет влаштував Союзовий Здвиг, з якого був фінансовий дохід, а також гарний моральний успіх. Це був перший цього роду виступ у Ню Йорку.

Далі були звіти секретаря П. Кучми і касієра п. І. Галичина. П. Кучма подав точний звіт з приходів і розходів. Приходи виносили $1,173.64, в якій то сумі були теж гроші від поодиноких відділів: від 361 від. $50, від 204 $25, від 130 $25, 184 $10 і 210 $5. Ті гроші були призначені для молодечої спортової дружини і їй як слід виплачені. Розходів було $1,078.48. До розходів входять $300, які виплачено спортовій дружині, а також усі ті розходи, які були в часі Союзового Здвигу. Ці розходи були підчас попередніх зборів провірені вибраною до того контрольною комісією. В касієра остається $95.16. Касієр потвердив це у своїм звіті.

Предсідник спортової дружини, п. Е. Гузар (мол.), дав звіт з діяльности своєї дружини, в якім сказав, що їх дружина в часі року мала кілька бейзболових змагань з іншими спортовими дружинами У. Н. С., а також мала кілька бескетболових змагань в часі зими. Більшість змагань вона виграла.

Далі забрав голос гол. радний І. Гузар та сказав, що завдяки оживленій діяльності відділів У. Н. Союзу число членів на терені Ню Йорку за останній рік зросло. Та зросло воно не в усіх відділах. Найбільше зросло в 204 і 361 відділі. Менше в інших. А є такі відділи, що не придбали в часі року ні одного члена.

Над звітами розвинулась дискусія і їх принято опісля одноголосно. Почались наради над працею на будуче. Забирали голос: адв. М. Пізнак, д-р С. Демидчук, Е. Ляхович, М. Близнак, Моторний, Гузар, Чорнюк, П. Стахів, Е. Гузар, П. Слободян та інші. Всі вони висказувалися в справі будови нового Українського Народнього Дому в Ню Йорку, до якого можна булоб притягнути нашу молодь та ступнево затягнути її до українських інституцій. Були голоси, що такий дім можна вибудувати, а були голоси, що це буде тяжко перевести. Остаточно полишено цю справу наступному урядові комітету. Порішено влаштувати Союзовий Здвиг, коли можна буде дістати парк. Також рішено влаштувати 45-літній ювилей У. Н. Союзу — або в получені зо Здвигом, або окремо, в закритій галі.

По вичерпанні дискусії приступлено до вибору нового уряду. Через акламацію вибрано знов цілий старий уряд, з додатком контрольної комісії. До нового уряду входять: Е. Ляхович, голова; П. Кучма, секр.; І. Галичин, касієр; контрольори: П. Стахів, Чорнюк, Е. Гузар.

За річні збори:
Ілля Гузар, предс.; **Михайло Ликтей,** секр.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ДЖЕРЗІ СІТИ, Н. ДЖ.

Схаменіться, амбітники!

Приходиться мені написати про подію, про яку булоб краще не згадувати. Але тому, що про відчит п. Максима Бойчука, команданта Чорноморської Січи, який він мав у Ню Йорку, не було звіту, то вважаю, що треба згадати, як відбувся той відчит у Джерзі Сіти в неділю, 30. квітня. Треба те зробити ще й тому, що московські й польські газети покликаються на відчит п. Бойчука, що не то, „українці масово стануть по його боці".

На відчит прийшло до півтори сотки людей. Можна було цілком не прийти, але ми думали, що таки треба послухати, щоб можна іншим сказати правду, як воно є.

Відчит відкрив п. Петришин, сотник Чорноморської Січи. Перший зачав говорити п. Іванів. Говорив про те, що в Карпатській Україні були непорядки, що націоналісти не допускали нікого до праці, що командант Карпатської Січи, Роман, назвав М. Бойчука комуністом і т. д. Ціла промова була така визивальна, що присутні таки не могли сидіти в спокою і зачалася метушня, яка тревала цілу годину. На зміну прийшов до слова п. Максим Бойчук, бо попередній бесідник не міг продовжати промови. Його хотіли вислухати, бож він вернувся з Карпатської України. Бесідник збентежився, почав перебирати папери, і говорив про це і те, без звязку, що й передати годі. Та одно можу ствердити, що все оберталося біля слова „я". Воно одиноке виходило ясним, а все інше, включаючи найвидніших діячів Карпатської України, виглядало чорним. Присутні терпливо дали йому виговоритись. Думали, що може при допомозі запитів буде можна довідатися щось конкретне. По некультурних словах п. Фіка, що хотів говорити про культуру, і по збірці, якої вислід не проголошено, поставлено запит, чи п. Бойчук здає собі справу з того, що його лайку на Карпатську Україну вже використали найгірші вороги нашого народу. На те п. Бойчук відповів, що він тому не винуватий, коли його хвалять москалі й поляки. І не можна було точно довідатися, чого властиво п. Бойчук їздив у Карпатську Україну в часі, коли сам уряд просив, щоб гамтуди не їхати, щоб „радити", а тільки на те, щоб виконати якусь фахову працю. На салі повстав гамір і годі було полапати слова п. Бойчука, бо говорив дуже тихо. Очевидно, що було у його відповідях ще повно ріжних напастей на всіх і вся. Та вже найбільшим глумом було те, що п. Бойчук назвав себе „націоналістом" і підніс при кінці ще оклик в честь: полк. Коновальця, полк. Мельника і о. Волошина.

До цього всього вважаю своїм обовязком додати, що на такі „відчити" не повинно бути в нас місця. Вони не можуть нікого скрипити на дусі. Вони нічого не вияснюють, а тільки вносять зневіру і спричиняють деморалізацію. А також думаю, що навіть найбільші противники українських націоналістів, якщо у них є почуття української чести, не погодяться з тим, щоб ми в Америці давали нагоду ріжним амбітникам нищити те добро, яке виборола українській справі Карпатська Україна. Амбітники добачують тільки своє „я" і не оглядаються на наслідки їхньої руйницької роботи. Прикро нам, що вони є і в нас. Але зате ми, як загал, повинні вказати кожному руйнічкові його місце: між ворогами нашого народу, а не між нами.

Осип Логин.

БІЛИЙ ВЕДМЕДИК ЗАТУЖИВ.

Білий ведмедик, якого недавно приміщено в звіринці в міському парку в Вінніпеґу, дуже затужив на самоті. Повідомлено ловців у північній частині Манітоби, щоб постаралися придбати товариша для вінніпеґського ведмедика, бо може з туги загинути. Названо оцього білого ведмедика Кармайкелом Другим. Дали йому до клітки і велику грудку леду, щоб Кармайкел сидів на ній і уявляв собі, що живе на далекій півночі, однак туга його не зменшилася...

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

MUSICIANS OF THE UKRAINE APPEAR AT ARTS INSTITUTE

By RUSSELL McLAUCHLIN

Two musicians form the Ukraine appeared at the Institute of Arts Friday evening; Maria Sokil, soprano, and Antin Rudnitsky, pianist. While they are of Ukrainian origin their art is wider than any boundary lines for they are gifted and experienced folk, with careers in several of Europe's leading opera houses. And like others of their compatriots, they are nowadays touring North America to find audiences among their kindred who have left the homeland. They have given two earlier recitals for Detroit's Ukrainian population. This one was commended to the public, without regard to birth or blood, although Ukrainian folk-music was an important part of the program.

Rudnitsky is a composer as well as a pianist and has worked in the largest forms of all. Miss Sokil—privately Mrs. Rudnitsky—is perfectly experienced in the soprano repertory. She has a definite vibrato, especially evident in quotations from Italian opera, but in some of the literature and especially in folk music this flaw is not apparent and her voice, an excellently resonating lyric instrument, is lovely to hear. Rudnitsky did not play any solos on the Friday evening program, but gave the soprano an accompaniment which was as intelligent and comprehending as any we have heard this season.

Genuine taste and style were disclosed in all Miss Sokil's singing, if one excepts two Puccini airs. Rachmaninoff's "Benath My Window," "Here Beauty Dwells" and "O, Sing, Not, Lovely Maiden" were early in her program and really distinguished singing. She encored her Puccini with an aria from Korngold's "The Dead City" that hasn't been done so well in this town since Jeritza was at her powers' peak.

She opened her second half with a song from an unproduced opera by her husband, called "Dowbush;" that being the name of the Ukrainian Robin Hood, of whom there are many romantic legends. The rest of the program was devoted to Ukrainian folk music.

Five songs were programed, from five provinces and expressing five moods. They were a Maiden's Song, a Love Song, a Cradle Song, a Young Man's Song, and a comic Drinking Song; an unusually effective piece of program-building for they covered a wide arc of authentic, native art and showed the singer in a similar arc of performance. There was no vocal flaw perceptible in any of these. She produced the various humors from a definitely intellectual use of her singing mechanism and the listener was caused to feel them thoroughly, although both speech and form might be altogether strange.

Rudnitsky's "Dowbush" aria, too, was an eye-opener for it was full of invention and imagination and composed along the most musicianly lines. One guesses that it is a page from a first-rate opera. Clearly Detroit entertained two important persons unawares, while the Rudnitsky family was among us.

(The Detroit News, Saturday, April 29, 1939.)

o

UKRAINIANS SEND APPEAL TO ROOSEVELT

Syracusans Ask President Not to Recognize Hungarian Seizure

Syracusans of Ukrainian extraction have addressed an appeal to President Roosevelt, asking that the United States refuse to recognize annexation of Carpatho-Ukraine by Hungary.

The appeal was drafted Sunday at a meeting of Ukrainian organizations at their community home in West Fayette Street. Signed by officers of all these organizations, it follows:

"When the legal government of Carpatho-Ukraine at the moment of the dissolution of Czecho-Slovakia declared its independence as a separate state, the Hungarian government, taking advantage of the inadequate defenses of the country, brutally violated the right of self-determination of the people of this territory by invading it and proclaiming its annexation to Hungary.

"We do hereby strongly condemn the conduct of the Czech general, Lev Prchala, who isued an order forbidding members of the Ukrainian "Sitch" (National Guard) to arm, when the invasion was already under way, and instead of defending the country—provoked an armed conflict between Czech forces and Ukrainians and later withdrew to save his hide.

"We plead that the American Government intercede on behalf of the sorely-striken Carpatho-Ukraine, now annexed by Hungary in contravention to all principles of justice.

"We further petition the American Government not to recognize this newest violent aggresson upon the land and rights of the Ukrainian people, as it is manifestly nothing else than an act of international brigandage."

(Syracuse Herald, Tuesday, April 25, 1939.)

o

MARIA SOKIL'S CANADIAN TOUR ACCLAIMED

(Excerpts)

Toronto.—"Daily Star" (Jan. 6) "... Maria Sokil is a brilliant singer ... Sokil's voice is soprano of high vibrations, tremendous lyric clarity and marvellous buoyancy... Vocal art brings out the nuances of her songs in sensitive harmony with her mobile facial expression... Sokil's interpretations of all songs were wonderfully intimate and cheerful..."

Montreal.—"La Gazettee" (Jan. 24) "... Mme Sokil is a truly sensitive artist, endored with much sincerity of feeling and keenness of insight ... An admirable soprato voice of unusual sweetness and range and quite crystal-clear diction ... All program aroused tremendous enthusiasm and were certainly rendered with all the verve and temperament and humor one could wish ..."

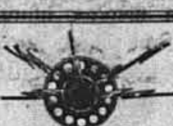
Winnipeg.—"The Winnipeg Tribune" (Feb. 11) "... Possesing a a soprano voice of unusual brilliance and displaying an apt gift for mimicry, Mme Sokil made easy conquest of a large audience. She has the attractive faculty of humor as well as fine dramatic instinct which makes her work notably versatile. Coloring of tones to project diverse moods was a significant feature of her singing ..."

Saskatoon. — "Star Phoenix" (Feb. 26) "... Maria Sokil, famous opera, radio and screen star thrilled a packed Princess Theatre audience with a recital the equal of which Yorkton han not heard. She is a singer of great versatility. The audience was kept in constant admiration. The famous arias from Puccini's operas "Madame Butterfly" and "Tosca" brought applause that never is heard in this city."

Edmonton.—"Edmonton Bulletin" (March 6) "... the Concert Hall was filled to capacity with an audience that enthusiastically applauded Maria Sokil, the greatest Ukrainian singer today. If there was any preference among the silvery notes that flowed so smoothly, it would be her higher notes, which had a specially thrilling quality..."

Calgary.—"The Calgary Herald" (March 8) "... a vivacious, thoraughly attractive personality and an artist and singer of highest quality ..."

Regina.—"Regina Star" (March 11) "... Even after Maria Sokil had responded to a dozen encores following her last group of program numbers, the audience was reluctant to let her go ... From first to last in a two hour recital of songs and operatic arias a constantly deepening charm was laid upon the listeners ..."

РАДІОВІ ПРОГРАМИ

ТАРЗАН І ЗАБОРОНЕНЕ МІСТО. (99)

Ґеркуф і Гелена, побачивши, що їх приятель знайшовся у прикрім положенні, бо він лежав на споді, а над ним у грізній позиції знаходився птом, чимдуж кинулись йому на поміч. Вони виглядали мов якісь механічні роботи, яких спинює в бігу невидима сила. Здавалося, що їх поспіх буде непричасний, бо до того часу Тарзан буде поконаний.

Птом підніс уже вгору руку, щоб затопити ножа в Тарзана. Але в останнім моменті Тарзан викрутився і ніж пройшов мимо. Птом знов замахнувся, та заки його ніж діткнувся тіла Тарзана, Ґеркуф пробив його своїм тризубом. Тепер усі вони були хвилево безпечні, бо всі птоми лежали трупами на дні озера. Та їх безпека була дуже короткотревала.

Брульор вичікував у підводній лодці прибуття погоні разом із утікачами. Минали години, а їх не було. Брульор почав лютитись та нишком придумувати кару для птомів за те, що вони не поспішають. Та знов проминула година. Брульор почав застановлятися, що сталось. Хтось із приявних піддав думку, що утікачі поконали птомів і таки втекли.

Це розлютило Брульора до краю і він заверещав: „Ці чужинці не є ніякі демони, тільки звичайні смертні люди. Вони не можуть довершити неймовірного діла. Один із них є навіть наш ренеґат, Ґеркуф. Іншмй хитрун Тарзан. Ідіть ви, всі птоми, на дно озера. Вас є десять разів по шість. Схопіть чужинців і Ґеркуфа та приведіть їх сюди до мене, або вбийте їх на місці".